

Izland déli részén kitört az Eyjafjallajokull gleccser alatti tűzhányó – a kitörést megelőzte egy földrengés (összefoglaló)

Kiemelt hír: 2010. április 15., csütörtök 13:37

(hírforrás: Index)

Az izlandi Eyjafjalla vulkán kitörése Európa nagy részén megbénította a légi forgalmat. Csütörtökön egymás után irányították el az érkező gépeket és törölték az induló járatokat a skandináviai repülőtereken és Nagy-Britanniában, beleértve az összes londoni repteret is. A repülőgépek hajtóműveit könnyen eltömítő hamu péntek reggel nyolcig biztosan nem éri el Magyarországot.

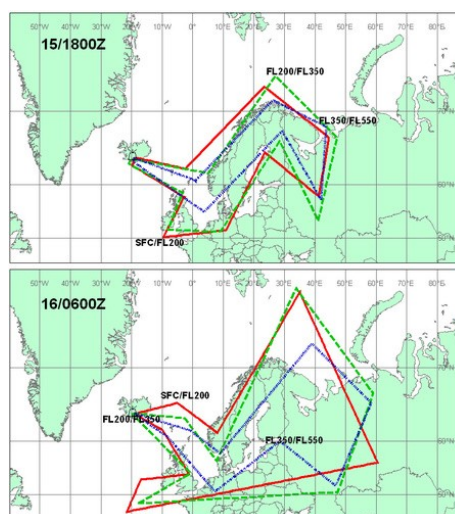
Sorra zárják le reptereiket és légtérüket az európai országok az Izland felől érkező vulkáni hamu miatt, amely eltömítheti a repülőgépek hajtóműveit. A hamu a Londoni világközpont legfrissebb tájékoztatása szerint péntek reggel nyolcig biztosan nem érint magyar területet, mondta Berényi Livia, az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ) munkatársa. A világközpont ábráján látszik a hamu terjedésének várható iránya. Eszerint Nagy-Britannia és a Skandinávia teljes területe érintett, Franciaország, Németország és Lengyelország északi része felett is elborítja majd az eget.

Már Nagy-Britanniában is teljesen leállt a légi forgalom. Norvégiában és Dániában és Svédország északi részén majdnem minden repteret lezártak. Nem járnak a gépek Finnország északi részén sem. Nagy-Britanniában teljesen leállt a légi forgalom, a vulkáni hamu az ország területének kétharmada felett borítja be az eget. A 2001. szeptember 11-i amerikai merényletsorozat óta most függesztették fel első ízben a légi forgalmat a szigetországban. Az országos légi irányítási központ

utasítása alapján helyi idő szerint legalább 18 óráig - közép-európai idő szerint 19 óráig - egyetlen járat sem léphet be a brit légtérbe, és egyetlen repülőgép sem szállhat fel brit repülőterekről. A zárlat több százezer utast érint. A brüsszeli légikikötő üzemeltetői szerint várhatóan ott is korlátozni kényszerülnek majd a közlekedést a nap folyamán. A járatörölések azonban már most zavart okoznak Franciaország, Németország, Hollandia és Spanyolország közlekedésében is. Délután kettőkor megkezdődött a belga és a holland légtér, valamint a német légtér egy részének lezárása.

Német szakértők szerint a hamu estére Frankfurtot is elérheti. Párizs repülőtereiről éjjelig egyetlen polgári gép sem szállhat föl. A Lufthansa még nem értesült a légtér lezárásról. Szóvivője, Thomas Jachnow szerint olyan kis területet érinthet, ami nem befolyásolja a Lufthansa járatait. Az izlandi légiforgalmi hatóság, az ISAVIA szóvivője, Hjördis Gudmundsdóttir az Európa felé tartó hamufelhő sorsáról és a vulkánkitörés feltételezett időtartamáról nem tudott pontos tájékoztatást adni: „napokig, de akár évekig is tarthat” – mondta. Az uralkodó széljárásnak köszönhetően Izland légi forgalmát problémamentesen le tudja bonyolítani a keflaviki repülőtér. Az Észak-Amerikába az észak-atlanti légifolyosókon tartó járatok esetében a hamufelhő déli irányú megkerülése miatt késésekre lehet számítani. Az Észak-Amerikából Európába tartó járatok Portugália légterében érhetik el Európát.

Magyar gépeket is töröltek. Délután 15 óráig már huszonnégy olyan járatot kellett törölni, amelyek brit, német és francia célállomások felé közlekedtek volna. A Ferihegyi repülőtéren nem okoz gondot a hamufelhő, közölte Szilágyi Károly, a Budapest Airport szóvivője. A Londont kiszolgáló öt nemzetközi repülőtér közül három indít és fogad budapesti járatokat, a Heathrow mellett Lutonra és Gatwickre is érkeznek gépek Ferihegyről. Csütörtökön törölték a Gatwickre tervezett három délutáni járatot, és Lutonon is töröltek egy budapesti gépet.

A hamufelhő csütörtöki és pénteki becsült elterülése Európa fölött

A kitörést megelőzte egy földrengés.

Erős földrengés rázta meg csütörtökön Izlandot, Reykjavíktól 50 kilométerrel délkeletre, az izlandi rendőrség szerint személyi sérülést nem jelentettek, de épületek, utak megrongálódtak Selfoss helységben.

Az amerikai földrengéstani intézet (USGS) közölte: a rengés erőssége 6,1-es volt a Richter-skálán, az izlandi társintézmény szerint 6,3-as. Az USGS korábban 6,7-es erősséget jelentett az akkor még kevésbé megbízható mérések alapján. A rengés közép-európai idő szerint 17 óra 46 perckor történt mintegy 10 kilométerrel a föld felszíne alatt.

Selfossban több épület megrongálódott, a helyi lakosság egy része ijedtében kiszaladt az utcára. A földmozgást a fővárosban is érezni lehetett, ott az épületek megremegtek. A Selfoss és Reykjavík közötti utat lezárták a keletkezett károk miatt. Izland vulkanikus szigetén keresztülfut a földkéreg egyik törésvonala.

A földrengést folytatásaként az Eyjafallajökull vulkán kitörését követően több mint ötszáz embert kellett kitelepíteni Dél-Izlandon. A ritkán lakott térségben attól tartanak, hogy a közeli gleccser jegét is megolvaszthatja a vulkán, és áradások lehetnek a térségben. Hella községben a Vöröskereszt három központot állított fel a kitelepítettek számára – írja az amerikai AP hírügynökség.

A térség fő közlekedési útvonalát is le kellett zárni, a hatóságok rendkívüli állapotot hirdettek ki a mintegy 250 négyzetkilométer kiterjedésű gleccser közelében fekvő településeken. A vulkánkitörés az Eyjafallajökull gleccser közelében van, a fővárostól, Reykjavíktól 160 kilométerre délkeletre. A tűzhányó 160 kilométeres körzetében rendkívüli állapotot vezettek be. Ez a tűzhányó utoljára 1821 és 1823 között tört ki.

Az RUV közszolgálati rádió szerint Izland nagy részén repülési tilalom van érvényben, és három Amerikából Izlandra tartó légi járatot már vissza is fordítottak Bostonba. Emellett egy oslói járatot töröltek, négy másik európai légi járat pedig

késéssel, délelőtt 11 órakor indulhatott útnak. Izland teljes belső légiforgalmát leállították. A vulkánból folyamatosan folyik a láva, azonban jelentős szeizmikus aktivitást nem tapasztaltak.

Így néz ki a füstölő Eyjafallajökull a távolból

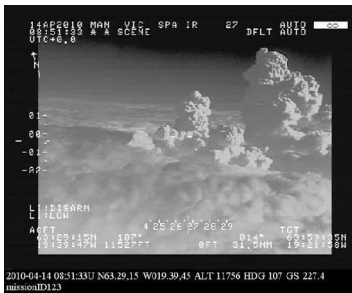
A mélyben zajló folyamatok miatt a közeli Markarfljót folyó vízszintje igen gyorsan – 1000 m³/perc – emelkedik, és jeges árral fenyeget. A polgári védelem vezetője szerint egyelőre nem lehet megjósolni, hogy mekkora áradás várható és ez milyen következményekkel jár az állattartás és a gazdaságok szempontjából.

Hogy megmentsék a folyón átívelő hidat, vízelvezető réseket nyitottak az egyik úton és szükség esetén további utakat törnek fel a jeges víz elterelésére.

A tűzhányó kitörésének hírére a média ismét beindította gépezetét, és részletességgel közli az egyre érkező híreket, mint aktuális katasztrófa hírt.

Mint Pl. „Apróbb földrengések voltak érezhetőek a vasárnap hajnalban kitört Eyjafallajokull vulkán közelében Izlandon. A szinte kétszáz évig inaktív tűzhányó mozgolódása növeli annak esélyét, hogy működésbe lép a közelben levő másik vulkán, a Katla, mely utoljára 1918-ban tört ki. Ennek esélyét növeli, hogy az Eyjafallajokull hasadéka a Myrdal gleccservidék irányában nyúlt tovább, és a Katla is arrafelé található.

A geológusok és a hatóságok jelenleg bizonytalanok írják le a helyzetet. A megfigyeléseket fokozták, a sziget déli részén vezető utakat újfent lezárták. Geológusok szerint az ország vulkanikus története azt bizonyítja, hogy az Eyjafallajokull kitörését rendszerint a Katla szokta követni, csak az a kérdés, mikor - tudósít az AP hírügynökség. A Katla kitörése árvízzel fenyeget, ugyanis a vulkán a Myrdalsjokull gleccser alatt fekszik.”

Más: „A lávafolyást hőkamerákkal és radarokkal figyelik meg, így derült ki, hogy az nem a Myrdalsjokull gleccser felé tart, így csökkent az áradásveszély. A Katlát is folyamatosan megfigyelés alatt tartják. Ez azért is fontos - magyarázta az amerikai hírügynökségnek a Newcastle-i Egyetem a helyszínen tartózkodó geológusa, Andy Russell -, mert a vulkán korábbi kitörései Amazonas nagyságú áradást és olyan kőomlást okoztak, amelyben ház nagyságú kőtömbök gurultak le a völgybe.”

„Az Izland felől érkezett hamufelhő jelentősen korlátozta a látási viszonyokat Észak-Írország, Skócia és Anglia légterében, emiatt előbb a belfasti, a glasgow-i, az aberdeeni, a newcastle-i, a bristoli, a cardiffi és a manchesteri repülőtérrel zárták le, majd a londoni légi kikötők forgalmát is korlátozták. A British Airways bejelentette, hogy az összes belföldi csütörtöki járatát törli.

A SkyNews információja szerint délután öt órától a dán, egytől este kilencig pedig az ír légteret is lezárják. A British Airways holnap reggelig az összes, az Egyesült Királyságból induló járatát törli.

Délelőtt már kilenc, Budapestről induló járat törlését jelentették be a légitársaságok a ferihegyi repülőtéren az izlandi vulkánkitörés miatt, de a helyzet percről percre változik, így délután további törlésekre lehet számítani.

A vulkáni hamu biztonsági kockázatot jelent a repülőgépekre - tudatta közleményében a brit légiközlekedési szolgálat. Ennek szakemberei folyamatosan figyelik a légköri fejleményeket, és kapcsolatban állnak az országos meteorológiai intézettel, valamint a környező térség államainak hatóságaival.

Svédországban a hatóságok repülési tilalmat rendeltek el az ország több északi körzetében. Norvégiában az oslói nemzetközi repülőtéren csütörtökön reggel minden második járatot törölni kellett. A norvégiai légtér csaknem egészében repülési tilalmat rendeltek el.

A nap folyamán – a légmozgás függvényében – a légi közlekedést korlátozó intézkedésekre kell számítani Dániában, Finnországban, valamint Oroszország nyugati térségében is.”

Mint az olvasható, a talán természetesnek mondható vulkánkitörés több zavart okoz az ott lakóknak és mindazoknak, akik a terjedő hamufelhők miatt kisebb-nagyobb veszélynek vannak kitéve.

A hírek között nem lelhetők fel azok az információk, amelyek más területeken okozhatnak zavarokat. Mint az, tudott Földünk szén-dioxid egyensúlyát még mindig a vulkánok határozzák meg elsődlegesen. Az emberi tevékenység szén-dioxid kibocsátása meg sem közelíti a vulkánok emisszióját. A kiotói és koppenhágai csúcsok klímavédelmi tanácskozásainál ezek a tényezők fel sem bukkannak.

Island Európa övezetébe tartozik. Napjainkban sokat hallhatunk arról, hogy a szén-dioxid kvóták adásvétele körül kisebb zavarok támadtak. Ostoba kérdésként tehető fel, hogy most Izland, nem hogy kimerítette a vulkánkitöréssel járó „kvótáját”, de talán Európa egyik legnagyobb szén-dioxid kibocsátója lett. Ostobaság, mondhatják sokan, mert ez természeti katasztrófa, és ezt a kibocsátást nem lehet az ipari emissziókhoz csatolni. Elméletileg ezt is elfogadhatjuk. Izland problémája ezzel nem oldódott meg. Idézzünk fel korábbi híreket.

„Ahol télen még a járdákat is fűtik (2007. április, PALATINUS): Geotermikus hőenergia és vízerőművek – ez a két fő energiaforrása az alig háromezres lakost számláló Izlandnak, ahol az olcsó energiának köszönhetően néhol még a járdákat is fűtik télen. A környezetvédők azonban most aggódnak, mert az érintetlen környezetet alumíniumkohók és erőművek lephetik el.”

A hír mögött egy hamarosan bekövetkező környezeti

katasztrófát sejthetünk. Az izlandi kormány felismerte, hogy a geotermikus hőforrásokból és a gleccserek olvadásából származó energiát nagyon olcsón tudja előállítani. Azzal nem számoltak, hogy a klímaváltozás miatt a gleccserek intenzív olvadása előbb vagy utóbb környezeti katasztrófához vezethet. A tőke és a multinacionális cégek a profit reményében viszont azonnal gyarmatosítani akarják ezt a földterületet. Az amerikai Alcoa alumíniumóriás már helyzeti előnybe hozta magát. Az alumínium előállításának nagy az áramigénye.

Tudott, hogy Izlandon nincs alapanyaga az alumíniumnak, de a tőkések kiszámították, hogy a hajón történő szállítás ellenére is érdemes gazdaságilag Izlandot kohósítani, és a természetet legázolni. Legutóbb a kárahnjukari vízierőművet a sziget észak-nyugati részén telepítették, de még további nyolc vízierőmű kivitelezését is tervbe vették.

A Kárahnjúkar gátépítés közben, 2006-ban

Az elkészült Kárahnjúkar gát, mögötte a teljesen feltöltött Háslón tározó

A geotermikus erőművek nem megfelelő energiafelhasználása is végzetesen káros

hatást gyakorolhat a környezetre. Már most tapasztalható, hogy a duzzasztógátak mögött egykoron szélesen hömpölygő folyók erekké, patakocskákká zsugorodtak. Az izlandi értelmiség és a környezetvédők érveiket megalapozott tanulmányok alapján hangoztatják. Idézet a The Independent című lapból: „Itt van ez a gyönyörű, érintetlen természet, amely kizsákmányolás nélkül is kiválóan a nemzet céljainak szolgálatába állítható. Sokkal egyszerűbb lenne inkább a turizmusba pénzt fektetni, mint az erőművek építésébe”.

Ahhoz, hogy érzékeltessük, mekkora beruházásokról van szó, érdemes a karahnjukari vízierőmű méretéről beszélni. Közel 57 négyzetkilométernyi területre duzzasztották vissza a gátat, amely felfogja a gleccserből lefolyó vizet. A gát közelében 336 hatalmas alumíniumkohó falja (már napjainkban) a megtermelt áramot. A cégek érvelése, hogy az izlandi zöld energia esetében a megszokott széndioxid emisszióhoz képest 90 %-kal kevesebb a direkt CO² kibocsátás, de a relatív kibocsátást soha nem említik.

Az Alcoa Fjordaál alumíniumkohója, Reyðarfjörður közelében

A globális klímaváltozás, a levegő szennyezettségének egyre fokozódó mértéke és a Föld vízkészleteinek átrendeződése, szennyezése szoros összefüggésben vannak egymással. A víz körforgása egy egyszerű természeti jelenségen alapszik. A Nap sugárzása révén a párolgó vízfelszínnek felhőkbe tömörülnek, és megfelelő meteorológiai klimatikus viszonyok esetében a Földre visszahullnak csapadék formájában, ami lehet eső, hó, havas-eső. Kiegyenlített természetes klimatikus viszonyok között a magas hegyekben 2000 m felett a levegő alacsony hőmérséklete miatt hósípkák alakulnak ki, amelyek gleccsereket alkotnak.

Olyan területen, ahol aktív vulkáni tevékenységek zajlanak, és tektonikus lemezelsúszások is tapasztalhatók, kifejezetten nagy kockázatot jelent a duzzasztott víztározók építése. A földrengések végzetesen megrongálhatják a gátakat, és a jelenlegi természeti jelenségnél fellépő esetleges robbanásszerű gleccserolvadások hatására a megnövekvő vízhozamok egyszerűen elsodorhatják a gátakat. Ilyen esetben dominóelvként követik egymást a más-más típusú katasztrófák.

Izland környezeti változásait a PALATINUS társaság folyamatosan nyomon

követi. A megfigyeléseket és az elemzéseket akkor is folytatja, amikor a hírközlő szervek már említést sem tesznek az eseményekről. Az elemzés azért fontos, mert a vulkánkitöréseket követő hamufelhő többek között erőteljesen megszíri a Nap sugárzását, és kihatással lehet a klímaváltozásra is.

A hírcsokrot szerkesztette és kiegészítette: SzM. szerk. biz.